

32

Den 22. september 1943.

N O R S K V I L J E

Organ for heimefronten.

Norge skal vernes med viljer av stål.

Norge vi kommer snart.

Det ligger så langt ifra oss,
lengtende som en mor,
landet som livet ga oss,
folket vi troskap sver.
Men fra de fjerne veier,
over den vide jord
føler vi at vi eier
N O R G E i mer enn ord.

Det førtes på bølgelengder
(fienden fant dem ei)
inn i vårt sinn som mengder
bilder fra fjell og hei,
minner fra gode dager,
sommer- og vintervei,
høstens og vårens hager:
N O R G E. til deg og meg.

Det hvisker i sol og stille,
synger i aftenbris,
toner i netter milde
jager i storm og is,
fjernt ned i Stillehavet,
nær i et skotsk Dumfries
blir det i drømmer stavet:
N O R G E, vår seierspris.

Det lover vi, menn og kvinner,
hellig og godt og vårt:
Troskap mot norske minner,
- selv om vi fjernt har fart.
Ja, fra de vide veier
alle sitt ord har svart:
Lidelsens lønn er seier.
N O R G E, vi kommer snart.

- Ernst Høva.

S O V J E T S A M V E L D E T I D A G

Av Joseph Davies. U.S.A.'s tidligere ambassadør i Moskva

Etter fem års forløp vendte jeg tilbake til Moskva. Det er store forandringer i hovedstaden, men den er ikke noe videre merket av krigen, det vil si bombeherjede hus hører til unntakelsene.

Tropper som stadig passerer gjennom hovedstaden, virker velkledd, og offiserenes uniformer med de nye spålettene virker smerte. Og hvis man taler med noen av dem, får man det beste inntrykk av at moralen ligger høyt.

Der er mange tegn på at matvarer ikke er tilstede i de ønskede mengder, men mennesker i sin almindelighet virker ikke underernærte. Rasjoneringen som er meget streng favoriserer tungarbeiderne i rustningsindustrien. Noen lever på de grønnsaker og poteter som de dyrker selv.

Nesten alle steder treffer man mennesker som direkte eller indirekte er merket av krigen. Sovjet-Samveldets tap beløper seg nemlig til millioner når det gjelder armeen, og oppgavene over dreppte sivilister er også uhyggelige. Fra de okkuperte områdene er der kommet beretninger om tyskernes uenestkelige oppførsel, og enkelte er unnsloppet fra distrikter som tyskerne holder besatt. Det frie Russland har gjennom dem lært hvilken fiende de kjemper mot: og det er ikke for meget å si at hver eneste russer er en personlig fiende av Hitler.

Folkets lidelser og de russiske lederes vilje er den beste garanti for at denne krigen ikke vil ta slutt før akselmaktene er knust.

Jeg hadde lange samtaler med marskalk Stalin, utenriksminister Molotov, Marshalk Vorosjilow og andre gamle venner. Alle disse sjefer arbeider hver dag til langt på natt, men på en eller annen måte greier de påkjenningen. Marshalk Stalin så godt ut. Han virket like sterk som for fem år siden, og jeg måtte igjen beundre hans fornuft og denne ekstraordinære manns innsikt på de forskjellige områder. Etter min mening er det denne mannen som har skapt Den røde Arme og det industrielle apparat som har gitt armeen våpnene, som stoppet Hitler.

Stalin er en rolig mann, men han er i besittelse av en energi og et mot som man sjelden finner selv blandt menn som han selv.

Når det gjelder krigssituasjonen, er det en alminnelig forestilling at Hitler vil gjøre en siste kraftanstrengelse for å ødelegge Den røde Arme og ta oljefeltene i Kuban denne sommeren. Sjelden finner man som undervurderer den tyske krigsmaskin og den styrke som den ennå er i besittelse av, og de er spent på vakt uten å være nervøs. De har tillit til sig selv.

Alle talte om den effektive hjelp som Storbritannia yter, og de kunne ikke rose Lend-Lease nok. Med entusiasme snakket de om de alliertes seir i Tunisia, og de så spent fram til den dagen da britisk-amerikanske styrker vil angripe Europa.

Jeg ønsker å se mer av Ural og Sibir, så jeg reiste tilbake via Alaska. I Ural så jeg bedrifter som var blitt transportert fra Kiev og Kharkow, og familier som hadde fulgt med fra disse byene. Man hadde bygd en rekke nye hus for disse menneskene, og det virket som om de trivdes godt.

En av bedriftene jeg besøkte laget jagerfly. Tegningene til denne flytypen var under utarbeidelse i 1941. I dag masseproduseres de her inne Ural hvor tyske bombefly ikke kan nå fram.

I det hele tatt, den som har sett disse veldige resursene som er omgitt av fjell som gir forsvarerne de beste muligheter, vet hva Sovjet-Samveldet sitter inne med. Han vet også at Ural er hjørnesteinen i det russiske forsvar. Sovjet-lederne innser fullt ut hvor sterk fienden er, men de har samtidig en urokkelig tillit til sitt eget folk og dets styrke. Seirene i vinter har gitt armeen en rolig tillitsfullhet, som man alltid treffer hos menn, som vet at de har gjennomgått det verste og nå går mot lysere tider.

Når det gjelder framtiden, har det russiske folk bare ett ønske: De vil leve i en fredelig verden. Og de har tillit til Storbritannia. De forante

stater og de andre nasjoner som kjemper ved deres side. Etter min mening vil Sovjet-Samveldet gjøre alt som står i dets makt til å skape sunnere forhold. Man har å gjøre med et folk som ikke forlanger offer av andre, men som kan ofre selv.

Sovjet-Samveldet har nemlig sterkere enn noen andre følt den moderne krigs forbannelse. Jeg reiste gjennom Stalingrad, og ord kan ikke beskrive de redøler som har funnet sted der. Det er utrolig at mennesker som kaller seg siviliserte, kan gjøre slike ting.

Uten mennene fra Stalingrad, uten det russiske folk, hadde vi vært i en desperat situasjon. Og uten Sovjet-Samveldet kan vi ikke skape en virkelig fred. Det er like innlysende.

Freden må baseres på avtaler mellom Storbritania, Sovjet-Samveldet, Kina, De forente stater og de andre nasjoner som står på deres side. De som ennå tviler på russerne, spiller Hitlers spill, de har ennå ikke forstått at uenige vil vi gå til grunne - enige vil vi seire.

Nyhetene fra og med lørdag 18/9 til og med mandag 20/9-1943.

Italia: Etter slaget i Salerno-området er tyskerne nå på fullt tilbaketog i retning av Napoli og Benevento under uopphørlig forfølgelse og bombing av allierte flystyrker, som nesten ingen motstand møter av tyske fly. Hele Sorrento-halvøya er nå erobret av de allierte. Forsterkninger fortsetter å strømme i land under flåtens beskyttelse. 246 tyske lastebiler ble ødelagt under gårldagens kamper. Den 5. arme rykker fram i 3 retninger, mot nord, nord-øst og øst. Altavilla, 19. km. inne i landet, og knutepunktet Batipaglia er blitt erobret. Mandag kveld ble det meldt at byen Amalfi, på sydkysten av Salerno-halvøya, var blitt erobret, og at tyskernes motstand var stadig mere avtagende. Høydedragene som behersker kystveien fra Salerno til Napoli er blitt besatt av allierte styrker, som nå beskytter veien med sitt artilleri. Den 8. arme, som opererer på 5. armens høyre fløy, rykker hurtig nordover. Montgomerys styrker rykker hurtig framover langs kysten av Adriaterhavet. Gioia, 48 km. nord for Taranto, er blitt inntatt. Øyene Ponca, Crosida, Ischia og Capri, som alle ligger utenfor kysten av Napoli, er blitt okkupert av allierte sjøstridskrefter. Den tyske propagandafiaske i forbindelse med Salerno-slaget har vakt voldsom oppsikt overalt i Europa. Det tyske nederlag blir så meget mer sviende sett på bakgrunn av de tyske soldaters bravader. Spanske journalister omtaler det "Tyske nederlag i Salerno". Hitler har erklært åpen krig mot det italienske folk, som skal behandles som forredere. I en dagsordre bestående av tre punkter, har Hitler gitt ordre til strenge forholdsregler overfor befolkningen. Det heter således at tyske soldater skal bestemme over hver italieners liv eller død. Rekvisisjoner skal finne sted i et veldig omfang, og i alle de områder som må oppgis, skal systematiske ødeleggelseser settes i gang. Urolighetene i det tyskokkuperte Italia fortsetter. I Torino har tyske tropper løst skudd mot demonstranter. I Milano er hundrevis av streikende arbeidere blitt arrestert. Avdelinger av 4. italienske arme kjemper mot tyskerne i Nord-Italia, vest for Milano.

To italienske divisjoner har kastet tyskerne ut av Sardinia etter ordre av marsjall Badoglio. En del av tyskerne flyktet over til Korsika, men her har franske patrioter gått til vepnet opprør, og tyskerne møter forbitret motstand. Byen Ajaccio er i patriotenes hender.

Senator Troice, den berømte filosof og antifascist, har en britisk avdeling befrikk fra tyskokkupert område. Han er nå i sikkerhet med hele sin familie.

De italienske legasjonene i Tyrkia, Finnland og Sverige har erklært at de ingen annen regjering anerkjenner enn den som er oppnevnt av Kong Victor Emanuel. Ifølge tyske offisielle kilder har tyske jernbanearbeidere og jernbanefunksjonærer måttet overta driften av 2000 km. av det italienske jernbanenett på grunn av italienernes sabotasje og streikevroligheter.

De jugoslaviske gemilbrotter har sendt ut kommuniké med melding om at de erobrede områder er blitt befestet. Sammen med italienske styrker har de erobret Fiume. 300 km. av kysten av Italia er nå i friskarenes hender. Og de tapsløse, som er flyktet fra Tyskland, kjemper nå sammen med jugoslavisne.

Øya Castelrosso, Lerós, Samos og Kos, som ligger i Adriaterhavet, er i italienskes besiddelse.

Vestfronten i Vest-Europa har bombet mål i Berlin tre netter på rad. Natt til søndag foretok Sovjetfly angrep mot mål i Rhinland. Flyplasser og jernbanestasjon i Nederland, Belgia og Frankrike er blitt heftig bombet. Ved Bretagne ble det drept omkring hundreoffisere på flere lokomotiver. Utenfor den Hollandske kyst ble lørdag to tyske kystfartøyer senket eller satt i brann. Ved dagslys senere bombet amerikanske flygende festninger Lill i Frankrike.

Den tyske kommandant sendte mandag kveld sendte marsjall Stalin ut tre dagsordrer som inneholder melding om at sovjetarmene hadde fortsatt framgang fra nord for Smolensk til Svartehavet. De tyske befestede linjer i Smolensk og Brjansk-områdene var blitt knust samtidig som de tyske tropper i det sørlige Ukraina og i det vestlige Donetz stadig ble drevet nærmere Dnjepr. I Smolensk området var de sterkt befestede byene Jartsavo og Duchovchina, øst for Smolensk, blitt erobret og tre russiske hærstyrker rykker nå mot Smolensk. I Brjanskområdet er Desnaelven blitt overskredet på bred front. En armé rykker i nordvestlig retning mot Roslavl og en annen armé rykker videre inn i Nord-Ukraina. Byen Pochep, Vest for Brjansk, er blitt erobret og her raser et stort tankelag. I retning Kiev er byen Priluki tatt og der raser et panserslag ca 70 km. fra Kiev. På jernbanelinjen Poltava - Kiev er de viktige stasjonene Hangerod, Komadan og Lubni blitt erobret og på jernbanelinjen Lesevaya - Poltava er Krasnodar erobret. Russerne rykker mot Poltava fra tre retninger idet russerne også rykker fram fra vest, på jernbanelinjen som fører fra Karkow. Rett øst for Dnjepropetrovsk er byen Pavlograd blitt erobret og russerne står nå 17 km. fra jernbanelinjen til Kriv. Vest for Mariupol er byene Berdjansk og Nogaisk ved det Asovske hav erobret av russerne. Byen Pologi, som ligger på jernbanelinjen Berdjansk - nordover er også erobret. På ett sted står russerne nå 40 km. fra Dnjepr. Lørdag ble meldt at russerne bare i Ukraina hadde befrikk 130 bebodde strøk. Søndag ble meldt at 300 bebodde strøk var blitt befrikk og mandag at 1200 byer og landsbyer var gjenerobret. Dette viser tydeligere enn ord hvilken kraft den russiske offensiven har.

Biskopen av York er kommet til Moskva for å avlegge Sovjetsamveldets religiøse overhode, biskopen av Moskva, et besøk. "Kampen og Arbeiderklassen", et tidsskrift som utkommer i Moskva, går i sitt siste nummer inn for at der bør dannes en permanent kommisjon av representanter fra Stor-Britannia, U.S.A. og Sovjetsamveldet som skal fremme politiske og militære samarbeide etter krigen. På anledning tyskernes uttalelser om et elastisk forsvar og om at de nå trekker seg tilbake til en godt utbygget, dyp forsvarslinje, uttalte en kroniker i Moskva-kringkasteren forleden at det var et "usammenhengende vappel om et elastisk forsvar".

Den øverstkommanderende i Finland, general Dietl, er kalt til Hitlers hovedkvarter. Det forlyder at 2 tyske divisjoner skal overføres fra Finland til Balkan, og at en divisjon skal trekkes ut av Norge. I anledning av Mussolinis "befrielse" fra italiensk fangenskap har den allierte presse spandert liten omtale. Vi hefter oss imidlertid ved en uttalelse av en amerikansk kroniker. Han sa: "Dette er et av de få tilfeller hvor en rotte er ved å tilbake til et synkende skip". For tre år siden hadde den amerikanske marine 1076 krigsfartøyer. Idag har den 14.072 krigsfartøyer. For tre år siden hadde den amerikanske marine 1744 fly. Idag har den 18.269 fly. Heri er ikke medregnet 9000 fly som er ankrevet som foreldede eller er overført til andre formål.

Statsminister Winston Churchill talte ved Parlamentets åpning idag.

Han ga først en oversikt over begivenhetene siden han møtte Roosevelt i juni måned i fjor, da det ble besluttet å gjøre landgang i Europa. Den gang var Nil-dalen og Suez-kanalen truet. Likeså var oljefeltene i Baku og Iran truet av tyske tropper. Da Churchill besøkte Stalin i Moskva, fastholdt Stalin at de russiske tropper ville holde tyskerne stangen i Kaukasus og at Stalingrad ville bli holdt for enhver pris. "Våre planer om å ta initiativet tilbake i Nord-Afrika førte fram. Den 23. september ble Rommel slått tilbake og vi begynte på en frammarsj som ennå ikke har nådd målet. Våre allierte styrker har senere hatt praktisk talt en eneste ubrutt, sammenhengende rekke av seire. Vi har tatt Nord-Afrika, Sicilia, og de russiske armeer har på en 1600 km. bred front drevet tyskerne tilbake. Enkelte avsnitt har de rykket fram opp til 800 km., og de har under sin framrykking slått ned de tyske horder som har ødelagt deres land. Den nye front i Middelhavet har vært ment som en vesentlig innledning til slaget om Tyskland. I Quibek ble Roosevelt og jeg enige om å slå ut Italia i løpet av dette året. Tyskerne tapte 165.000 mann på Sicilia, 4 ganger så mange som vi. Det britiske luftvåpen har i de siste 12 måneder kastet ned 3 ganger så mange bomber over Tyskland som i de tre foregående år tilsammen. Treffsikkerheten er blitt stadig større, og de prosentvise tap mindre. Den systematiske bombing av den tyske krigsindustri vil bli stadig mer omfattende. Virkningen av bombing føles også på frontene. Tyskerne har stadig måttet overføre fly til vest- og sydfrenten. Det tyske luftvåpen er nå drevet over på defensiven. Vi har nå nesten 50 % mere fly i første linje enn Tyskland. Forholdet i luften er som 4 til 1. Dag og natt akter vi å ødelegge ved bombing ethvert mål av betydning. På den russiske front er det russiske flyvåpen for en stor del overlegen." Churchill ga deretter den sensasjonelle opplysning at i de siste 4 måneder, som endte 18. september, ble ikke et eneste alliert handelsfartøy senket i Nord-Atlanteren. I første halvdel av september ble ikke et eneste skip senket på noe hav av tyske U-båter. "Dette er en enestående begivenhet så lenge U-båtvåpenet har vært kjent. Vi har full tillit til utfallet av slaget om Atlanteren. Vi er forberedt på å møte nye tyske framstøt. Det går neppe en dag uten at vi senker et av disse motbydelige fartøyer. Den høye tapsprosent av tyske U-båter har svekket U-båtmannskapens moral. Den allierte skipsbygging viser gode resultater. Siden nyttår er det bygget over 6 mill. tonn mer tonnasje enn det er gått tapt. Hvis dette hurtige forhold fortsetter, vil de allierte snart ha innhentet alle krigstapene siden krigen begynte." Churchill ga så en oversikt over begivenhetene i Italia, Mussolinis fall, Badoglio-regjeringens dannelselse og forhandlingene om våpenstillstand. "Vi lovet å sende en amerikansk divisjon luftveien til Roma, men da tyskerne besatte flyplassene, lot dette seg ikke gjøre. Vi stillet bestemte krav om utlevering av Mussolini og de andre krigsforbryterne, men vi måtte holde det hemmelig. Det var Badoglio-regjeringens soldater som holdt vakt over Mussolini, men vi var ikke forberedt på at tyskerne ville sette inn så store fallskjermtrupper. Landgangen ved Napoli, i Salerno-bukten, er et av de mest vågsomme tiltak av den art, som noensinne er blitt gjort. Vi kunne ikke gå lenger nord enn til Napoli med mindre vil ville gi avkall på tilstrekkelig flyinnsats. Når jeg ser tilbake på de heftige angrep ved Salerno, må jeg tilstå at det så ut som om det sto og vippet. Tyskernes håp om å kaste oss på sjøen, sto meget høyt for en tid. Under kampene gjorde vi bare på en dag 2500 utfall med fly, og 1400 tonn bomber ble sloppet ned over de tyske stillinger. Det er nå helt sikkert at fiendens stilling er blitt svekket i Italia, mens våre hovedstyrker har fått befestet sine stillinger. Vi har initiativet, og vi kan gå nordover på bred front, og vi gjør det. Det er en stor seir, som vil gå inn i den britiske og amerikanske historie. Det er kommet til kamp flere steder i Italia mellom italienere og tyskere. Det kan ikke herske tvil om det italienske folks stilling. Amerikanske styrker har sluttet seg til italienerne på Sardinia. Frie franske styrker kjemper sammen med italienerne mot tyskerne

på Korsika. Vi kommer for å befri det italienske folk fra Mussolinis quislingfascister, og vi kommer til å samle de største styrker vi kan for å knuse tyskerne. Det italienske folk vil i sin tid få rett til selv å velge det styre det vil ha. Det er vår hensikt å holde offensiven mot tyskerne i gang utover høsten og vinteren og ennå lenger, hvis det trenges. Kampene i Middelhavsområdene regner jeg for den tredje front. Den annen front er ennå ikke kommet i gang. Den beskjefriger i høy grad våre folk. Når vi og våre venner amerikanerne finner det nødvendig, vil den bli åpnet på vid vegg. Mellom Russland, de forente stater og Storbritania er det truffet viktige beslutninger, som tar sikte på felles mål og felles handling. Under den kommende tremaktskonferanse vil Storbritania bli representert av utenriksminister Eden. Ethvert spørsmål vil bli tatt opp, og drøftelsene vil finne sted på bred basis. Det som står igjen, vil bli tatt opp på møtet mellom Stalin, Roosevelt og meg selv. Uten et nært og intimt samarbeid mellom Sovjetsamveldet og de andre allierte ville vi etter krigen gjennomgå en periode av usikkerhet. Den franske nasjonalkommite har også Sovjetunionen anerkjent som styre for fransk Nord-Afrika. 3 til 400000 franskmenn blir nå organisert til deltakelse i kampen. Gjenopprettelsen av Frankrike som stormakt i Europa er en hellig plikt, som Storbritania aldri vil svikte." slutten av talen nevnte Churchill at italienerne hadde tatt henimot 70000 britere og 25000 jugoslavere og grekere til fange. Den italienske regjering har gitt ordre om å frigi disse. "På Balkan er det 25 italienske divisjoner, som i all fall ikke kan true de italierte lenger. Den italienske flåte har gitt våre sjøstridskrefter en overveldende overmakt. I Stillehavet er De forente stater styrker overlegne. I De forente stater er det den alminnelige mening at krigføringen har vært godt ledet, og det er mitt håp at det hersker enstemmighet om det også her hjemme".

Nyhетene, den 21. september 1943.

Italia: De allierte styrker avanserer nordover fra Salerno til Adriaterhavet på en bred front. 5. arme har inntatt Eboli. Ifølge tyske meldinger beskytter alliert artilleri Neapel. Jernbaneknutepunktet som forbinder Venezia med Midt-Europa, er blitt bombet. Badoglio har sendt ut et opprop til det italienske folk. Det heter her bl.a.: "Kjemp mot tyskerne overalt og til enhver tid. Gå inn i skogene og bryt tyskernes sambandslinjer." Paven har to ganger avslått å gi foretrede for general Kesselring. Paven vil ikke samtale med ham før tyskerne har trukket seg ut av Vatikan-staten. En prest i Roma er blitt skutt av tyskerne, fordi han hadde agitert for freden blandt tyske tropper. Frie franske styrker er blitt landsatt på Korsika. Hele den vestlige del av Øya beherskes av franskmennene. Britiske jagerfly har opprettet flybasis på Øya Kos i Dodekaneser-gruppen. Friskarene i Serbia og Montenegro har vunnet nytt terreng.

Sovjetsamveldet: I en dagsordre i dag er det blitt opplyst at russerne er gått i gang med en ny offensiv nord-vest for Smolensk. Byen Velish, midtveis mellom Smolensk og Vilikie Luki, er blitt gjenerobret. Russerne står nå 45 km. fra Kiew og er rykket fram 6 til 20 km. i retning Zaporoshe. Ved Det Asovske hav har de gått fram fra 11 til 25 km. Slavgorod er blitt gjenerobret, og dermed er jernbaneforbindelsen mellom Zaporoshe og Dnjepropetrovsk brutt. Tyske offiserer, som kjempet ved Stalingrad, og nå befinner seg i russisk fangenskap, har sendt ut følgende opprop til de tyske soldater: "Enhver tenkende tysk offiser innser at Tyskland har tapt krigen. Kjemp for å få Hitler og hans styre bort, og for å redde Tyskland fra katastrofen". Mannskaper til 600 amerikanske bombefly ventes til England i nærmeste framtid. Sent i kveld ble det opplyst at byen Chernigov, nord-øst for Kiew, var blitt gjenerobret av russerne. Det ser ikke ut til at høstregnet, som nå har satt inn i Ukraina, har stanset russernes framrykking.

SØRG FOR AT AVISEN BLIR LÆST AV FLEST MULIGE.